

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio secunda. Vtrum gratia Christi fuit tam intensa, & perfecta, vt non
possit fieri intensior, & ideo Christus plenus gratia esse dicatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

Responsio.

Obiectio.

Solutio.

Christi dicitur infinita modo supra explicato, pos-
sit etiam charitas, vel alia similis virtus infinita appel-
lari. Nonnulli enim Thomistae hoc recusant conce-
dere, quia charitas, seu virtus ordinatur ad operati-
onem, & non ad ipsum esse personale, sicut gratia ha-
bitualis; operatio autem est finita, esse vero persona-
le est infinitum. Dico tamen etiam charitatem, & al-
ias virtutes Christi, praesertim morales, habere in
suo genere infinitatem quandam ex vnione ad Ver-
bum, quia ex illa etiam habent infinitam quandam
dignitatem, quia reuera etiam ordinatur ad vnio-
nem, vt sunt videlicet ad ornamenta & bonae dispo-
sitiones Verbi incarnati, sunt etiam principia infiniti
meriti. Et discurrendo per singulas id facit etiam
suaderi potest; nam iustitia, vel religio, in Christo
propter vnionem ad verbum, habet vt sit perfecta
iustitia respectu Dei, & perfecta gratitudo, seu gra-
tiarum actio aequalis beneficijs acceptis; haec autem
est infinita quaedam dignitas talis virtutis: simili mo-
do humilitas, vel obedientia, eo quod sunt Verbi
Dei, recipiunt quandam inestimabilem dignitatem,
quod enim intelligimus in ipsis operationibus, pro
portionali modo accommodandum est ipsis habi-
tibus, seu virtutibus; & eadem ratio est de reliquis
omnibus. Dices. Ergo eadem ratione omnia acci-
dentia humanitatis Christi ratione vnionis habent
aliquam infinitatem. Respondetur concedendo ha-
bere aliquam, sed non eodem modo, sicut enim su-
pra dicebamus, si Verbum assumeret irrationalem
naturam, illam habituram quidem ratione vnionis
quandam excellentiam, quatenus verè esset natura
Verbi diuini: quanquam illa dignitas non pertine-
ret ad moralem, & propriam sanctificationem talis
naturae, quia non est capax illius, sicut est natura ra-
tionalis: ita in proposito, accidentia omnia quate-
nus sunt aliquo modo coniuncta Verbo, habent in-
de singularem dignitatem, ratione cuius singularem
reuerentia, & veneratione tractanda sunt; quae digne-
tas suo modo est infinita; tamen haec non in omni-
bus accidentibus pertinet ad dignitatem moralem,
quae confert ad meritum, & ad valorem moralem
honestarum operationum, quia non omnia sunt ca-
pacia huius valoris, sed solae operationes liberae; vel
principia earum, quatenus talia sunt.

SECTIO II.

*Verum gratia Christi fuerit tam intensa, & perfe-
cta, vt non possit fieri intensior, & ideo Christus
plenus gratia esse dicatur.*

Dvo sunt in quibus omnes Theologi conueniunt.
Primum est gratiam Christi fuisse tam inten-
sam, vt neq; in hominibus, neq; in Angelis aliqua il-
li aequalis reperitur; nec reperiri possit, secundum
potentiam ordinariam, & legem à Deo statutam. Hoc
enim de fide certum est, & sufficienter probatur te-
stimonij Scripturae & Patrum, quibus supra osten-
sum est, hanc gratiam fuisse in anima Christi, & alia
statim afferemus. Ratio etiam id conuincit: quia
cum Christus sit naturalis Filius Dei, & caput homi-
num, & Angelorum, decuit, vt haberet animam suam
perfectiori gratia & gloria ornata, quam omnis al-
ia creatura; iuxta illud Ioan. 1. *Vidimus gloriam eius,*
gloriam quasi vnguenti à Patre; vbi Cyril. Aug. & alij
hunc locum ita interpretantur.

Ioan. 1.
Cyril. &
Aug.
D Thom.
Richard.
Durand.
Palud.
Alen.

Secundum est, soli animae Christi datam esse ple-
nitudinem gratiae simpliciter, quod etiam docet D.
Tho. his articulis, & alij Theologi in 3. d. 13. Ricard.
art. 1. q. 3. Durand. q. 2. Palud. q. 1. Gabr. dub. 1. Alenf.
3. p. q. 12. memb. 3. Et videtur etiam de fide certum,
vt colligitur ex verbis illis Ioan. 1. *Vidimus gloriam eius,*
gloriam quasi vnguenti à Patre, plenum gratia & ve-
ritate: quo loco Erasmus, & Caietanus illam pleni-

tudinem non ad Christum, sed ad Ioannem referunt, *Erasmus*
ita constituentem litteram, vt sermo de Christo finia-
tur in illis verbis: *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi*
vnguenti à Patre, & postea incipiat sermo de Ioanne
hoc modo: Plenus gratia & veritate Ioannes testimonij
perhibet de ipso, &c. qui soli moti sunt, quia in Graeco
nomen *πληρης* masculinum est, & in nominatio
ponitur, & ideo non videtur posse constitui cum an-
tecedentibus, sed cum sequentibus. Sed est plura
temeraria expositio contra communem usum, &
sensum totius Ecclesiae, & contra omnes antiquos
Patres, & contra contextum, statim enim subditur
Ioannem Baptista testificatum esse de Christo, *de*
plenitudine eius omnes accepimus. Vnde videtur Ioan-
nes Evangelista, in confirmationem eius quod dixe-
rat, Verbum carnem factum fuisse plenum gratiae
& veritatis, Ioannis Baptista testimonium adduxisse.
Quod autem nomen *πληρης* masculinum sit, non
refert, quia nomen *πληρης* cum quo Graeco constitui-
tur, etiam est masculinum: quod verò nominatiui
casus in Graeco sit non stat, varia enim in Graeco ex-
emplaribus habetur lectio; & Cyril. lib. 1. in Ioan. c.
17. & Chrysost. homil. 11. in Ioan. & Orig. homil. 2.
in Matth. circa finem in accusatiui casu legisse vi-
dentur. Si autem in recto legatur (vt frequentius fit)
coniungenda est lectio hoc modo, habitaui sermo in
nobis plenus gratiae & veritatis; reliqua autem ver-
ba per parenthesis sunt interponenda, scilicet, *Et vi-*
dimus gloriam eius, &c. non est ergo dubium, quin ple-
nitudine gratiae hoc loco Christo tribuatur, & talis
plenitudo, quae omnes alias superat, cum reliqui ex
plenitudine eius accepisse dicantur.

Quae autem fuerit illa plenitudo gratiae, non om-
nes eodem modo exponunt; nam Cyrillus & Ori-
genes supra ad plenitudinem diuinitatis, quae in car-
ne apparuit per mira opera, & facta diuinitatis, hoc
referre videntur, à quo sensu non multum distat A-
thanasius in epist. de Synodo Arimin. non longe à si-
ne, & lib. de humana natura suscepta, prope à prin-
cipio, Chrysostomus etiam dicta hom. 11. hanc ple-
nitudinem refert ad opera gratiae, tam miraculo-
rum, quam passionis, mortis, & aliarum virtutum,
quae operatus est. Augustinus verò 33. de Ciuit. cap.
19. hanc plenitudinem gratiae refert ad ipsam vnio-
nem, tractatu autem 3. in Ioan. dicit, ipsam redem-
ptionem, & mortem Christi esse gratiam & verita-
tem nobis promissam, seu potius effectum eius seu
gratiam, quae nobis communicatur, esse illam, quae
plenus dicitur Christus, quia illam nobis promeru-
it, & in se continet, quae omnia vera sunt, & in ple-
nitudine gratiae Christi continentur: non est tamen
dubium, quin in hac etiam plenitudine contineatur
summa abundantia, & perfectio gratiae habitualis,
quae illi data est ratione vnionis, quomodo dicit
Aug. 15. de Trin. c. 26. Christum dictum esse plenum
gratiam, quia plenus erat Spiritu sancto, & ad hunc
modum dicere videtur tract. 3. in Ioan. *Ille dedit legem,*
qui dedit gratiam, sed legem per se uiam misit cum gratia,
ipse venit, quod etiam tractat lib. 3. contra Maxi. c. 16.
& Damasc. lib. 3. de Fide c. 22. Dicitur est, inquit, illa hu-
manitas propter vnionem ad Verbum omni sapientia, &
gratia, & Orig. hom. 2. ex varijs ad finem, dicit hanc
plenitudinem, de plenitudine deificationis, & san-
ctificationis esse intelligendam. Quod exponens,
subdit Deificationis dico, quia homo & Deus in vnitate
vnus substantia adunati sunt: sanctificationis verò, quia
non solum de Spiritu sancto conceptus, verum etiam ple-
nitudine donationum eius repletus est: ac veluti in summi-
tatem mystici Ecclesiae candelabri, gratiarum lampades in
ipso, & de ipso fulgere. Quod etiam confirmari potest
ex illo ad Colos. In eo complacuit omnem plenitudinem
inhabitare, vt sit ipse in omnibus primatum tenens. Si ergo
omnis plenitudo in Christo inhabitauit, ergo &
gratiae plenitudo, quae post gratiam vnionis digni-
ssima est, cuius plenitudo gratiae respondet: & hoc
con-

Chrys. &
Orig.

Athan.

Chrys.

Aug.

Damasc.

Orig.

Paul.

confirmant etiam illa testimonia, in quibus dicitur A
plenus Spiritu sancto: vt Luc. 4. Et singulariter dilectus
a Patre. In quo sibi bene complacuit, Matth. 3. vnde Ioan.
1. singulariter dicitur descendisse, & mansisse super
eum Spiritus sanctus: quæ omnia non solum de lan-
ctificatione per gratiam vnionis, sed etiam per ha-
bitualem à sanctis exponuntur, & satis indicant sin-
gularem, & propriam plenitudinem gratiæ Christi,
quam etiam confirmant adducta in principio huius
sectionis, & latius supra disput. 18. & fere omnibus
sequentibus. Neque in hoc difficultas alicuius mo-
menti occurrit, quæ inter explicandos articulos D.
Tho. soluta non sit.

Solum est aduertendum, quod D. Tho. art. 10. no-
tauit, interdum in Scriptura sacra tribui plenitudi-
nem Spiritus sancti, seu gratiæ alijs sanctis, vt Beatæ
Virgini, Ioanni Baptista, &c. non tamen eodem sen-
su, aliquando enim hoc genere locutionis, nõ signi-
ficatur in Scriptura certa aliqua dignitas, vel excel-
lencia gratiæ, sed solum confusio, seu in genere ma-
gna abundantia, seu perfectio sanctitatis, quæ non so-
lum in magna intensiõne consistere potest, sed etiam
in quadam extensione ad omnia opera virtutis, &
ad omnes facultates hominis, vt dicitur aliquis ple-
nus gratiæ & virtute, quando in omnibus sermonib.
& actibus eius singularis virtus apparet, & in omni-
bus suis potentiis est ita moderatus, vt gratia Spiritus
sancti in omnibus perfectus videatur. Quomodo
intelligi potest illud ad Eph. 3. Vt impleamini omni
plenitudine Dei, &c. & illud Luc. 1. vbi dicitur, Reple-
ta Spiritu sancto Elisabeth. Sicut in eodem sensu inter-
dum dicitur aliquis repletus ira, aut malitia; vt Lu-
4. Repleti sunt omnes in Synagoga ira hæc audientes: &c.
6. Repleti sunt insipientia, ad Ro. 1. Repleti omni iniquita-
te, &c. & in communi, seu vulgari sermone hoc mo-
do loquendi vtimur ad significandum aliquem re
aliqua vel perfectione abundare.

Aliquando verò plenitudo significat eximiam a-
liquam perfectionem gratiæ, quæ ad æquet statum,
vel munus, aut dignitatem suscipientis, plenè enim
proprie dicitur, quod tantum habet, quantum cape-
re potest, & ad hunc modum plenus gratia dicitur,
qui habet eximiam aliquam gratiam proportiona-
tam dignitati, vel muneris, in quo à Deo constitutus
est, & hæc plenitudo cum respectu sit, potest esse
multiplex, & maior, vel minor iuxta veritatem sta-
tutum, vel dignitatum, cum quibus sit comparatio,
& hoc modo alia est plenitudo B. Virginis, alia Ioã.
Baptistæ, &c. omnis verò hæc plenitudo est respec-
tibus, & secundum quid, Christi verò plenitudo, est
plenitudo simpliciter, quia licet gratiæ Christi ple-
nitudo etiã fuerit proportionata dignitati perso-
næ, & vnionis, tamen quia illa dignitas personæ erat
suprema omnium, & eminenter omnes alias conti-
nens, ided talis plenitudo respectu in plenitudine
simpliciter redundauit, vt bene notauit Orig. hom.
29. in Lucam, & Caiet. hic art. 10. ad 1. Ex hinc etiam
factum est, vt hæc plenitudo sit quanta esse potest,
non tantum ex parte obiecti, sed etiam ex parte for-
mæ, quia scilicet in Christo peruenit gratia ad totã
intensionem, & perfectionem, quam secundum se ha-
bere potest, saltem secundum legem ordinariam, &
hoc modo dixit Chryf. ho. 7. ad Col. Christum habere
plenitudinẽ, quia habet totum. Plura de hac diuerfi-
tate & varietate plenitudinis gratiæ legi possunt in
Alex. Alenf. 3. p. q. 12. memb. 3. Palud. in 3. d. 13. q. 1. ar.
2. Durand. q. 2. Gab. q. 1. ar. 3. dub. 1.

His ergo existentibus certis, vnum est, quod inter
Scholasticos controuertitur, an scilicet hæc Christi
gratia de potentia saltem absoluta potuerit esse in-
tensior, & sermo est de qualitate ipsa, & de esse phy-
sico, & reali eius, in quo diximus esse finitam; nam
de alia ratione sub qua infinita est, iã supra satis di-
ximus. In qua re varietas sententiæ. Prima est, nõ

posse gratiam Christi esse intensiorem, neq; in anima
Christi, neq; in vlla alia creatura. Ita tenet Scot. in 3.
di. 13. §. Ad primam q. Durand. q. 1. Marf. q. 10. ar. 1. in 3.
pillius concl. 1. Caiet. hic art. 9. 10. & 12. & infr. q. 10. ar.
4. & 2. q. 24. ar. 7. & inclinatur Palud. in 3. d. 13. q. 1. idẽ
Durand. in 1. d. 17. q. 9. vbi Carthus. q. 8. in charitate ait
dari summum gradum possibilem, citatq; Henric.
Aegid. & Palud. imò ait vix aliquem, præter D. Tho.
sensisse contrarium. Pro hac verò sententia nullum
ferè inuenio fundamentũ, quod negotium possit fa-
cessere. Solum n. fundari potest in hoc, quod gratia
cũ sit forma creata intrinsecè limitata est, ergo tan-
tum est capax finitæ perfectionis, ergo si ad illã per-
ueniat, non potest ultra progredi. Et confirmari po-
test, quia gratia data est Christo ratione vnionis, er-
go dari debuit summa quæ esse potest, cum dignitas
vnionis sit summa propter quam dari potest.

Secunda sententia est, illam gratiam non posse ef-
se maiorem in anima Christi, nõ quia gratia ipsa de
se ita sit terminata, vt nõ possit vlla ratione cresce-
re, seu esse maior, sed quia capacitas animæ ita est fi-
nita, vt nõ possit nisi tantam gratiam suscipere; vn-
de in subiecto capaciore, verbi gratia, in Angelo, nõ
repugnaret esse maiorem. Ita opinatur Bonau. in 1.
d. 17. 2. p. d. ar. 1. q. 4. & Ricard. ibid. ar. 2. q. 4. quamuis
hi duo auctores in 3. aliter de anima Christi sentiant,
vestitum dicam. Tenet verò etiam opinionem Dur-
and. in 3. d. 13. q. 1. Carthus. q. 2. Dried. tract. 2. de Capitiuit.
& redempt. gen. hum. c. 2. p. 6. sent. 8. Sed si confide-
rentur, quæ præced. sect. dicta sunt, parum probabi-
lis est hæc sententia; tum quia capacitas hæc gratiæ
æqualis est in omni creatura intellectuali, loquẽdo
de capacitate remota, quæ est in ipsa natura secundũ
se, quia est capacitas obedientialis, quæ non mensu-
ratur ex perfectione naturali subiecti, sed de se in-
differens est ad recipiendum omne id, quod non re-
pugnat; & ideo licet hæc capacitas sit finita, quatenus
inãnitam formam suscipere non potest, vt supra di-
ximus circa art. 11. D. Tho. tamen quodammodo etiam
est infinita obedientialis; vt loquitur idem D.
Tho. q. 29. de verit. ar. 3. ad 3. & cum eo Canre. in 3. d.
13. ad 3. Aureoli: tum etiã, quia, vt supra diximus, &
colligitur ex Scoto loco supra citato, potentia capax
alicuius formæ sibi non contrariæ, sed potius accõ-
modatæ, & perficientis ipsam, de se capax est ad reci-
piendam telem formam in quocunq; gradu, & salte
ex parte eius non est repugnantia, neq; vlla ratio aut
fundamentum eius assignari potest.

Minus verò probabile est, quod Bonau. & Ricard. Bonau.
affirmant in 3. d. 13. ille in 2. p. d. ar. 1. q. 2. hic verò q. 2. Ricard.
ad 1. scilicet quãcumq; puram creaturam, siue An-
gelum, siue rationalem animam esse capacẽ gratiæ
vsque ad certum gradum: ita vt de potentia absolu-
ta non possit recipere maiorem, & nihilominus ani-
mam Christi vnitam Verbo factam esse capaciorem
intensioris gratiæ, quam esse possit in aliqua pura
creatura, & in ipsamet anima Christi, si non esset vn-
ita Verbo, hos enim & sine fundamento dictũ est,
& nullo modo intelligi potest, nam licet congruen-
tia ad recipiendam maiorem gratiã possit esse ma-
ior ratione vnionis, sicut & capacitas proxima, quæ
est per actum vel dispositionem propriam augeri
possit (vt loquitur D. Thomas 2. 2. q. 24. artic. 7.) D. Thom.
tamen capacitas remota, & quasi fundamentalis,
quæ est in natura ipsa, nec crescere potest, nec muta-
ri, quia hæc nihil aliud est quam entitas naturæ, cui
talis perfectio nõ repugnat. Et deinde multo minus
intelligi potest, quod per vnionem augeatur, cum
Verbum ipsum, nec possit cõcurrere per modũ po-
tentæ passiuæ ad suscipiendam gratiam, nec aliquo
modo immoret ipsam animam secundum entitatẽ
naturalem eius, vt capaciore illam faciat, & gratia
hæc non aliter inhæreat illi animæ, quam si per se ef-
set separata. Adde, quod si illa anima capaciore fieret
per vnionem, sicut vnio est infinita, ita illa capacitas
infi-

infinite augeretur, ergo vel haberet illa anima infinitam gratiam, vel certe posset in illa gratia in infinitum augeri, quod isti autores non concedunt.

3. sententia.

Tertia sententia referri hoc loco potest, quæ affirmat, habitum gratiæ aut charitatis potuisse esse intensiorem quam sit in anima Christi, non verò actum, quia hic habet terminum in vnaquaque creatura rationali iuxta capacitatem eius, unde fit ut ipse habitus quatenus proportionatus actui augeri non possit. Ita Almai & Pet. de Alciaco in 3. distin. 13. q. 1. quod non displicet Gabrieli, ibidem art. 1. Fundamentum horum est, quia ad recipiendam gratiam anima tantum passivè concurret, & ideo potest recipere quantum voluerit Deus facere; at verò ad actum concurret actiue, conatus autem ad efficiendum in potentia finita habet terminum. Sed hoc fundamentum supra lect. præced. reiectum est, quia vis activa istarum potentiarum ad supernaturales actus, non mensuratur ex naturali perfectione subiecti, sed ex virtute infusa, & motione diuina, per quam potentia eleuatur, ut supra naturales vires operetur, ergo efficientia istorum actuum non terminatur per naturalem conatum potentie: alias omnino non posset naturalis potentia efficere huiusmodi actus, quia conatus naturalis secundum se ad illos non extenditur. Sicut ergo per habitum, & auxilium eleuatur potentia ad substantiam talium actuum efficiendam, ita per habitum intensiorem, & maius auxilium, poterit efficere intensiorem actum, & si non datur terminus in intensione habitus, & augmento auxilij, nec dabitur in eleuando potentiam non solum ad recipiendum, sed etiam ad agendum.

4. sententia.

Quarta sententia est, gratiam animæ Christi esse summè intensam, quæ ex natura gratiæ esse potest, atq; aded augeri non posse intra limites sue naturæ, seu in statu sibi naturali, quâquam Deus per extrinsecam potentiam possit illam augere. Hæc tribuitur D. Tho. hic art. 12. & Capreol. in 3. d. 13. ad argumentum contra secundam conclusionem; sed Capreol. nihil aliud dicit quàm D. Thom. Diuus autem Thomas nunquam assignauit terminum ex natura ipsius gratiæ, sed ex ordine diuinæ sapientiæ, ut in superioribus explicatum reliquimus. Nec pro hæc sententia probabile video fundamentum, nam si hæc gratia potest esse maior, & non habet terminum in ordine ad absolutam potentiam Dei, cur dicitur habere illam ex natura sua? cum neq; ex parte subiecti, neq; ex parte obiecti (si de charitate loquamur) neque ex aliquo alio capite possit hic terminus assignari. Primum patet, quia gratia nulli subiecto creato est conaturalis, unde neq; alicui formæ, seu naturæ finitæ commensuratur, ergo ex parte subiecti non habet terminum. Secundum patet, quia obiectum est omnino infinitum, quod non adæquat charitas finita in quocumq; gradu existat, ergo neq; ex hac parte habet terminum: aliunde verò hæc gratia est participatio quædam diuinæ naturæ, quodammodo eiusdè ordinis, & quâtuvis crescat, & illam magis ac magis participet, nunquam tamè attingit terminum possibile illi participationis, ergo sicut ipsa gratia natura est, ut sit supernaturalis infinite naturæ participatio: ita tota illa latitudo est illi conaturalis, ergo. Dicendum est igitur, quoniam Christi gratia fuerit tam intensa, ut iuxta ordinem diuinæ sapientiæ nulla intensior esse poterit, de potentia tamen Dei absoluta potuisse fieri intensiorem, tam in ipsa anima Christi, quàm in Angelo, vel in alia anima.

Vera sententia.

Ita est intelligenda sententia Diui Thomæ in his articulis, ut insinuat ab ipso art. 12. in corpore & ad 2. & infra q. 10. artic. 4. ad 3. & colligitur etiam ex 2. 2. q. 24. art. 7. ubi docet charitatem quantum est de se posse in infinitum augeri. Ita est etiam intelligendus Magist. in 3. d. 13. ubi idem sentit Gabr. artic. 1. notab. 3. & artic. 2. in princip. & Capreol. art. 3. ad 3. argumentum Aureoli contra secundam conclusionem; &

A in 1. d. 17. q. 2. concl. 2. & ibidem Gabr. q. 8. conclus. 3. Greg. 4. & Greg. q. 6. conclus. 3. & Oham. q. 8. conclus. 1. Oham. & in 3. q. 7.

Fundamentum huius conclusionis iam indicatum est, & explicatur breuiter, quia huiusmodi augmentum in infinitum, nõ repugnat gratiæ, hoc solo quod forma accidentaliter est essentialiter finita, quia non omnis progressus in infinitum repugnat formæ finitæ, ut patet in quantitate, quæ in infinitum augeri potest, neque enim in augmento intensiōis est specialis aliqua repugnancia quando alioquin forma intensibilis est, quia neq; per se tendit, & illi nunquam adæquatur, ergo. Et confirmatur, quia visio Dei finita semper augeri potest, ut infra dicitur, gratia verò est quædam forma, cui est conaturalis illa visio, propter quod dici solet, gratiam esse acceptationem ad gloriam, potest ergo ipsa gratia in infinitum crescere, sicut & ipsa gloria. Confirmatur secundo, quia nulla potest assignari ratio, propter quā repugnet, hominem habere huiusmodi gratiam, quantumvis perfectam, mereri augmentum illius & beatitudinis. Dices. Eodem argumento probaretur potuisse Christum mereri augmentum suæ gratiæ, & gloriæ. Respondetur. De absoluta potentia concedo, nec videtur posse in hoc dubitari: quia opera eius dignissima erant, & poterant ad hunc effectum ordinari, tamen de facto & secundum legem ordinariam non fuit hoc expediens, quia secundum ordinem diuinæ sapientiæ conueniens fuit definiri aliquem gradum gratiæ & gloriæ, quem illa anima perpetuo haberet, quia non decuit ut esset in perpetuo motu, vel augmento, hoc enim est præter statum beatitudinis connaturalem, debuit ergo definiri aliqua certa intensio, seu perfectio, in qua perpetuò quiesceret, quæ cum ex natura rei definita non sit, ut diximus, & infinita simpliciter esse non possit, ut etiā dictum est, debuit per diuinam sapientiam definiri: fuit autem multo conuenientius, ut totam illam perfectionem gratiæ, quam perpetuò habitura erat, simul à principio haberet consummatam & perfectam.

Ad fundamenta omnium opinionum, partim interreferendum ipsas opiniones, partim confirmando nostram sententiam satis responsum est.

Sed quæres primò, quanta sit hæc intensio gratiæ Christi, quantumq; exsuperet aliorum hominum vel Angelorum gratias. Respondeo, hoc minime posse constare: verisimile tamen esse, tantā esse hanc vnicam gratiam animæ Christi, ut omnes alias in se complectatur, & excedat, ita ut si concipiamus ex omnibus aliorum hominum, & Angelorum gratijs inter se coniunctis vnā confurgere habentem omnes illos gradus intensiōis, intensio gratiæ Christi totam illam vel æquat, vel superat. Ratio est, quia si dignitas animæ Christi Verbo vnitæ secundum se consideretur, digna erat summæ gratiæ, si esset possibile, quia verò hæc impossibilis est, definita est per diuinam sapientiam summa quædam gratia, quæ maximè esset consentanea dignitati, & muneribus Christi, tota verò illa intensio optima ratione conuenit Christo; tum propter dignitatem personalem: tum quia est vniuersalis fons gratiæ, in quo tota debuit congregari, quæ in alios erat diffundenda, ergo redibile est ita factum esse, quia iuxta regulam August. lib. 3. de liab. c. 5. id quod vera ratione melius esse occurrerit, id credendum est fecisse Deum: & ideo Bernard. ser. de Natiuit. Mariæ, dicit Christum fuisse

fuisse plenū vt fontē, Mariā vt aquē ductū, alios vt riuulos, & ad hoc solet accōmodari illud Pl 13. Sicur ynguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron, quod descendit in oram vestimenti eius; hoc enim ynguentum gratiam significare satis in superioribus ostensum est. Vnde multa ex testimonijs adductis hoc confirmant, præcipuē illud, Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnguenti à Patre: & illud ad Colof. 2. In ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter, id est, verē, vt Theodoret. & Anselm. exponunt. De quolo so videri etiam potest Augustinus epist. 57. Hinc Bonauen. in 3. d. 13. q. 2. ait, gratiam Christi incomparabiliter excedere gratias aliorum. Altiſiod. vero lib. 3. summ. titul. 1. cap. 5. ait, excedere super omnem proportionem. De hac vero re dicit latior sermo cum sequente tomo similem questionem de gratia Virginis disputabimus.

Obiisio.

Responsio.

Sed quæres secundo, an quod dictum est de intentione gratiæ, intelligendum etiam sit de donis & virtutibus, quæ illam comitantur. Respondetur idē omnino esse de illis sentiendum, est enim eadem ratio de illis omnibus, cum sint eiusdem ordinis, & gratiam ipsam comitentur quodammodo vt proprietates, vel facultates illi proportionatę, vnde cū in Christo sint omnia hæc dona supernaturalia in summa propor. iōe, sicut gratia est summa; ita & charitas, & reliquæ virtutes omnes.

QVÆSTIO. VIII.

De gratia Christi, secundum quod est caput Ecclesiæ, in octo articulos diuisa.

Emde considerandum est de gratia Christi, secundum quod est caput Ecclesiæ.

Et circa hoc queruntur octo.

Primo, vtrum Christus sit caput Ecclesiæ.

Secundo, vtrum sit caput hominum,

quantum ad corpora: vel solum quantum ad animas.

Tertio, vtrum sit caput omnium hominum.

Quarto, vtrum sit caput Angelorum.

Quinto, vtrum gratia Christi, secundum quam est caput Ecclesiæ, sit eadem cum gratia habituali eius secundum quod est quidam homo singularis.

Sexto, vtrum esse caput Ecclesiæ, sit proprium Christo.

Septimo, vtrum diabolus sit caput omnium malorum.

Octauo, vtrum Antichristus etiam possit dici caput omnium malorum.

Disputauit D. Thom. de gratia Christi, prout est formalis perfectio eius, nunc de illa tractat, prout est principium gratificandi alios, & quoniam hæc efficacia conuenit Christo quatenus est caput Ecclesiæ; ideo duo D. Thom. inquit in hac questione. Primum est, an hac dignitas capitis conueniat Christo, & quoniam caput dicitur respectu ad membra; simul inquit quorum sit caput. Secundum est, quæ sit gratia, per quam influit, seu operatur vt caput, hæc enim propriè gratia capitis dicitur.

ARTICVLVS I.

Vtrum Christus sit caput Ecclesiæ.

Primum sic proceditur. Videtur, quod Christo secundum quod est homo, non competat esse caput Ecclesiæ. Caput enim influit sensum, & motum in membra. Sensus autem, & motus spiritualis, qui est per gratiam, non influit nobis à Christo homine: quia sicut August. dicit in lib. de Trin. * nec etiam Christus, secundum Fr. Suarez, Tom. 1.

A quod est homo, dat Spiritum sanctum, sed solum in quantum est Deus. Ergo ei, secundum quod est homo, non competit esse caput Ecclesiæ.

2. Præterea, Caput non videtur esse aliud caput: Sed Christi, secundum quod est homo, est caput Deus: secundum illud prime ad Corinth. 11. Caput Christi Deus. Ergo ipse Christus non est caput.

3. Præterea, Caput in homine est quoddam particulare membrum influentiam recipiens à corde: Sed Christus est vniuersale principium totius Ecclesiæ. Ergo non est Ecclesiæ caput.

Sed contra est, quod dicitur Ephes. 1. Ipsam dedit caput supra omnem Ecclesiæ.

b Respondeo dicendum, quod sicut tota Ecclesiæ dicitur vniuersum corpus mysticum per similitudinem ad naturale corpus hominis, quod secundum diuersa membra habet diuersos actus (vt Apostolus docet Romanorum 12. & 1. ad Corinthios 12.) ita Christus dicitur caput Ecclesiæ, secundum similitudinem humani capitis. In quo tria possumus considerare, scilicet, ordinem, perfectionem, & virtutem. Ordinem quidem, quia caput est prima pars hominis, incipiendo à superiori. Et inde est, quod omne principium consuevit vocare caput, secundum illud Ezechiel. 16. Ad omne caput via adificasti signum prostitutionis tue: Perfectionem autem, quia in capite vigent omnes sensus & interiores & exteriores, cum in cæteris membris sit solus tactus: & inde est quod dicitur Isai 9. Senex & longæuitas ipse est caput. Virtutem vero, quia virtus & motus cæterorum membrorum, & gubernatio eorum in suis actibus, est à capite, propter vim sensitiuam & motiuam ibi dominantem: vnde & rector dicitur caput populi, secundum illud 1. Reg. 15. Nonne cum paruulus esses in oculis tuis, caput in tribubus Israel factus es? Hæc autem tria competunt Christo spiritualiter. Primo enim secundum propinquitatem ad Deum gratia eius altior est, & prior, et si non tempore: quia omnes alij receperunt gratiam per respectum ad gratiam ipsius: secundum illud Romanorum 8. Quos præsciuit, hos & prædestinauit conformes fieri imaginis Filij sui, vt sit ipse primogenitus in multis fratribus. Secundo vero perfectionem habet quantum ad plenitudinem omnium gratiarum: secundum illud Ioannis primo. Vidimus eum plenum gratiæ & veritatis: vt etiam supra ostensum est. 9. præced. artic. 9.

D est *, Tertio virtutem habet influendi gratiam in omnia membra Ecclesiæ: secundum illud Ioannis 1. De plenitudine eius nos omnes accepimus, et sic patet, quod Christus conuenienter dicitur Ecclesiæ caput.

c Ad primum ergo dicendum, quod dare gratiam aut Spiritum sanctum conuenit Christo secundum quod Deus, autoritativè: sed instrumentaliter conuenit etiam ei, secundum quod homo, in quantum scilicet eius humanitas instrumentum fuit diuinitatis eius. Et ita actiones ipsius ex virtute diuinitatis fuerunt salutifera: vt pote gratiam in nobis causantes, & per meritum & per efficientiam quantumdam Augustin. * autem negat Christum, secundum quod homo est, dare Spiritum sanctum per autoritatem: instrumentaliter autem, siue ministerialiter etiam alij Sancti dicuntur dare Spiritum sanctum: secundum illud Galat. 3. Qui tribuit vobis Spiritum, &c.

Ad secundum dicendum, quod in metaphorice locutionibus non oportet attendi similitudinem quantum ad omnia: sic enim non esset similitudo, sed rei veritas. Capitis igitur naturalis non est caput aliud, quia corpus humanum non est pars alterius corporis: sed corpus similitudinariè dictum, id est, aliqua multitudo ordinata, est pars alterius multitudinis: sicut multitudo domestica est pars multitudinis ciuili: & ideo pater familias, qui est caput multitudinis domesticæ, habet supra se caput, rectorem ciuitatis. Et per hunc modum nihil prohibet, caput Christi esse Deum: cum tamen ipse Christus sit caput Ecclesiæ.

11

Ad